

Ngành phân bón trước áp lực địa chính trị: Chủ động thích ứng để giữ ổn định thị trường

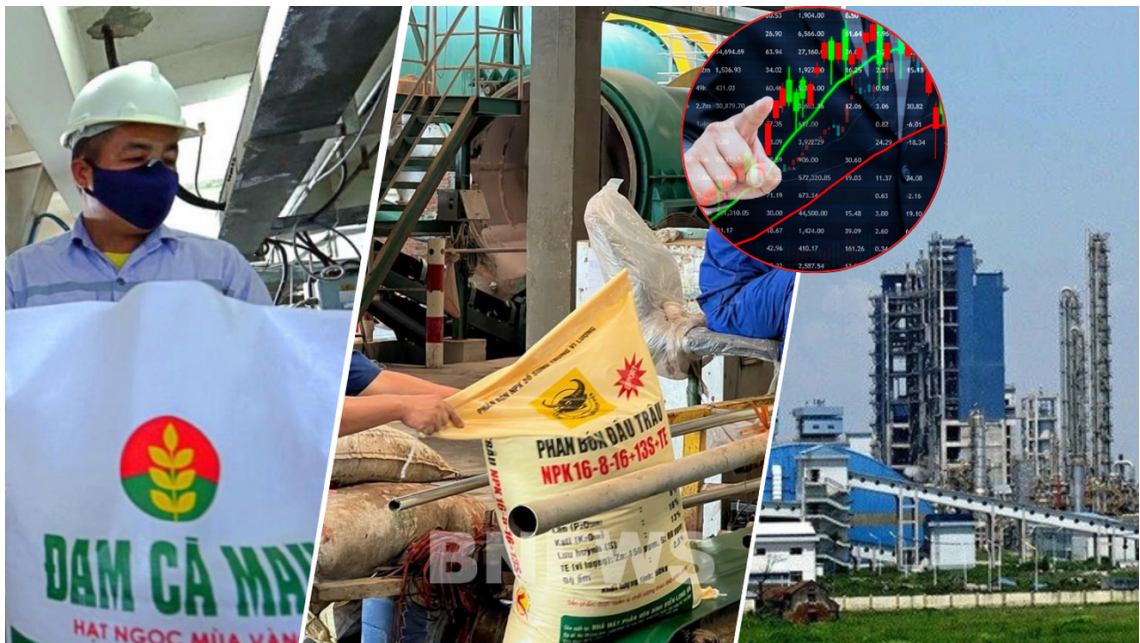
06:33 11/04/2026

Biến động địa chính trị toàn cầu, đặc biệt tại khu vực Trung Đông, đang tạo ra những cú sốc lớn đối với chuỗi cung ứng năng lượng và nguyên liệu hóa chất. Trong bối cảnh đó, ngành phân bón Việt Nam – lĩnh vực gắn chặt với an ninh lương thực – buộc phải tìm cách thích ứng nhanh nhằm đảm bảo nguồn cung và kiểm soát chi phí.

Theo nhận định của Phùng Hà, Chủ tịch Hiệp hội Phân bón Việt Nam, những biến động tại eo biển Hormuz đang tác động trực tiếp đến thị trường phân bón toàn cầu. Đây là tuyến vận chuyển quan trọng, nơi trung chuyển khoảng 20-25% năng lượng và tới 30% khí tự nhiên hóa lỏng (LNG) của thế giới – nguồn nguyên liệu đầu vào thiết yếu để sản xuất amoniac.

Chuỗi cung ứng bị “rung lắc”, giá phân bón leo thang

Amoniacc là nguyên liệu nền tảng để sản xuất các loại phân bón chủ lực như urê, DAP hay nitrat amon. Mỗi năm, hàng chục triệu tấn amoniacc từ Trung Đông được vận chuyển qua eo biển Hormuz tới các thị trường lớn ở châu Á và châu Âu. Chỉ cần một gián đoạn nhỏ tại khu vực này cũng có thể gây ra hiệu ứng dây chuyền, khiến nguồn cung toàn cầu bị thắt chặt.

Việt Nam cần xây dựng chiến lược phát triển ngành phân bón gắn với an ninh năng lượng và an ninh lương thực, giảm phụ thuộc vào nhập khẩu.

Thực tế cho thấy, giá phân bón trên thị trường hiện đã tăng khoảng 40-50%, trong khi giá nguyên liệu đầu vào còn biến động mạnh hơn. Điển hình, lưu huỳnh – thành phần quan trọng trong sản xuất phân bón – đã tăng gấp 2 đến 2,5 lần trong thời gian ngắn.

Áp lực chi phí nhanh chóng lan sang thị trường trong nước. Với nhu cầu sử dụng từ 9 đến 10,5 triệu tấn phân bón vô cơ mỗi năm, cùng với 3-5 triệu tấn phân hữu cơ, Việt Nam chịu tác động đáng kể từ biến động giá quốc tế. Dù năng lực sản xuất urê trong nước đạt khoảng 2,6 triệu tấn/năm, đủ đáp ứng nhu cầu nội địa, nhưng nhiều loại phân bón khác như DAP, kali hay nguyên liệu đầu vào vẫn phụ thuộc lớn vào nhập khẩu.

Đặc biệt, kali hiện vẫn phải nhập khẩu hoàn toàn, trong khi các nguyên liệu như amoniac và lưu huỳnh lại chịu ảnh hưởng trực tiếp từ giá năng lượng toàn cầu. Điều này khiến ngành phân bón Việt Nam dễ bị tổn thương trước các cú sốc bên ngoài.

Hệ quả không chỉ dừng ở doanh nghiệp sản xuất mà còn lan rộng đến khu vực nông nghiệp. Tại nhiều địa phương, chi phí vật tư tăng cao trong khi giá nông sản không tăng tương ứng đã buộc nông dân phải điều chỉnh kế hoạch sản xuất, thậm chí giảm số vụ canh tác để hạn chế thua lỗ.

Chủ động thích ứng để bảo đảm an ninh lương thực

Trước những thách thức này, các chuyên gia cho rằng ưu tiên hàng đầu là bảo đảm nguồn cung phân bón cho thị trường trong nước. Doanh nghiệp cần duy trì sản xuất ổn định, đồng thời tối ưu hóa việc sử dụng năng lượng và nguyên liệu nhằm giảm chi phí đầu vào.

Một trong những giải pháp được nhấn mạnh là phát triển các dòng phân bón hiệu quả cao (EEF), giúp nâng cao hiệu suất sử dụng và giảm lượng phân bón cần thiết. Đây không chỉ là giải pháp kinh tế mà còn góp phần giảm tác động môi trường trong sản xuất nông nghiệp.

Bên cạnh đó, việc điều chỉnh chiến lược thương mại cũng đóng vai trò quan trọng. Trong bối cảnh giá thế giới biến động, một số doanh nghiệp xuất khẩu được khuyến nghị tạm thời ưu tiên thị trường nội địa nhằm đảm bảo nguồn cung. Đồng thời, cần đa dạng hóa nguồn nhập khẩu, giảm phụ thuộc vào khu vực Trung Đông để hạn chế rủi ro.

Ở góc độ sản xuất nông nghiệp, việc sử dụng phân bón hiệu quả cũng là yếu tố then chốt. Hiện nay, mức sử dụng phân bón tại Việt Nam khoảng 430 kg/ha – cao gấp hơn ba lần mức trung bình thế giới. Điều này cho thấy dư địa lớn để tối ưu hóa chi phí thông qua áp dụng nguyên tắc “4 đúng”, từ đó giảm áp lực tài chính cho nông dân.

Về dài hạn, Hiệp hội Phân bón Việt Nam kiến nghị cần xây dựng chương trình khoa học – công nghệ chuyên sâu về phân bón, nhằm phát triển sản phẩm mới, nâng cao hiệu quả sử dụng và giảm phụ thuộc vào nhập khẩu nguyên liệu. Song song, công tác quản lý thị trường cần được tăng cường để kiểm soát tình trạng phân bón giả, kém chất lượng – yếu tố đang gây thiệt hại lớn cho nông dân và làm méo mó cạnh tranh.

Trong bối cảnh địa chính trị toàn cầu còn nhiều bất ổn, ngành phân bón Việt Nam đang đứng trước yêu cầu phải chuyển mình mạnh mẽ. Việc gắn chiến lược phát triển với an ninh năng lượng và an ninh lương thực sẽ là chìa khóa giúp ngành này nâng cao khả năng chống chịu trước các cú sốc bên ngoài.

Như Phùng Hà nhận định, mức độ chủ động của doanh nghiệp cùng với chính sách điều hành kịp thời sẽ quyết định khả năng ổn định thị trường trong nước. Trong bối cảnh mới, thích ứng nhanh không chỉ là lựa chọn, mà đã trở thành điều kiện sống còn của toàn ngành.

Nam Sơn